

A „HAZAFIAS HAZUGSÁG“ RENDSZERE ROMÁNIÁBAN.

A NEMZETEK SZÖVETSÉGÉNEK határozata, amelyet szeptember hó 21-én az erdélyi magyar optások ügyében hozott, a román sajtóban élénk és zajos vitatkozás tárgya volt. A kormányhoz közelálló lapok úgy tüntették fel, mint a román kormány páratlanul nagy győzelmét és a magyarok végleges vereségét. A pártoktól független vagy ellenzéki bukaresti

lapok közül egy-kettő e határozatban nem volt hajlandó felismerni sem a román kormány páratlanul nagy diadalát, sem a magyarok döntő és végleges vereségét. A román kormány félhivatalos lapja a „Viitorul“ (IX. 22.) e miatt ezeket a lapokat hevesen megtámadta és azon az alapon, hogy értesüléseiket két olyan nemzetközi távirati iroda közleményeiből merítették, amelyek szerinte magyar és német szolgálatban állanak, hazafiatlansággal vádolta meg.

Az egyik érdekéit lap, a „Guvántul“ (IX. 23.) e támadásra a román sajtóban ilyen esetekben szokásos hangnemben a következőképpen válaszolt:

„A „Viitorul“ felfogása az államérek szolgálatáról a „hazafias hazugság“. Ennek köszönheti Titulescu, hogy Londonban „a nagy hazug“ a neve. A „hazafias hazugság“ hiába való, miután könnyen le lehet leplezni s azonkívül még azt is követeli, hogy ne közöljék Romániával, ha a külföld a román kormány valamelyik tettét nem helyesli. E haszontalan „hazafias hazugság“ követeli, hogy külföldön kedvezőnek tüntessük fel az ország helyzetét még akkor is, amikor a külföld ismeri a valóságot. Nektünk nem ez a felfogásunk. Mi Bratianu Vintillának hagyjuk az efféle kijelentéseket: Románia a maga erejéből szánalta magát! Nálunk minden virágzó állapotban van. A jelenlegi parlament a választók akaratának a kifejezése! — Mi e helyett nyíltan megmondjuk: Románia helyzete nyomorúságos. Újraépítés tekintetében a szovjetet kivéve, mi vagyunk Európában a legutolsó ország és hogy a jelenlegi parlamentet umalopások segítségével választották meg! Bratianunak a „hazafias hazugság“ azt diktálja, hogy az országgal ilyeneket közöljön: a külföld neki kedvező kölcsönt ajánlott, de ő Visszautasította. Mi azonban közöljük az országgal* hogy Bratianu Vintilla hazudik, mert a külföld nekünk addig nem ad kölcsönt, amíg a liberális diktátor idegengyűlölő politikáját folytatjuk.“

A „hazafias hazugság“-ok igen jelentékeny szerepet játszottak abban a védekező eljárásban is, amelyet a román kormány és a román sajtópropaganda külföldön a magyar optások pörével kapcsolatban folytatott. Egyik ilyen gyakran alkalmazott „hazafias hazugság“ volt az is, hogy Erdélyben a román kormány elvette ugyan a magyar mágnások birtokai[^] de kiosztotta a magyar parasztok között és most a magyar kormány képviselője, Apponyi Genfben azt kérte a Nemzetek Szövetségétől, hogy megítélvén a magyar optások követeléseit, a román kormánnyal vétesse vissza a magyar parasztoktól e földeket s adassa oda megint a magyar mágnásoknak, hogy azokon a román kormány által szabad birtokosokká tett magyar parasztok tovább éljék százados nyomorúságos jobbágy-életüket.

Ilyen „hazafias hazugság“ az is, amellyel Titulescu különböző beszédekben többször és nem éppen hatás nélkül élt, hogy Erdélyben s általában az egész Romániában az agrárreformot a szociális igazságosság követelményeinek a legteljesebb mértékig megfelelően és a nélkül hajtották végre, hogy az osztó igazság megértésével a legcsekélyebb különbséget is tették volna a román és a magyar igényjogosultak között. E „hazafias hazugság“-ok közé tartozik Titulescunak az az állítása is, hogy a nagybirtoknak 95%-a ma is a magyarok kezében van és hogy ha az optások pörüket megnyernék, annak egyik következménye az lenne, hogy Románia d nem kerülhetné valamelyes szodális forradalom kitörését.

Arra az állításra, hogy az agrárreform végrehajtásában sem a kisajátítást szenvedő földbirtokosok, sem az igényjogosultak között nem okozott semmi különbséget az a körülmény, hogy románok, vagy magyarok voltak-e? — nem igen lehet határozottan tagadó vagy igenlő választ adni.

„Romániában teljes tájékozatlanság uralkodik a tekintetben, hogy mi is tulajdonképpen az agrárreform? — írja a „Dimineata“ (IX. 28.). — Nem ismerik annak hasznát. Nem tudják, hogy végrehajtásának minő általános eredményei vannak? Mindez elsősorban a hatóságok hibájából van így, mert ezek nem tartják kötelességüknek tájékoztatni az ország közvéleményét. Ellenkezően, gyanús igyekezettel titkolják a megfelelő adatokat. A romániai agrárreformról csak a legnagyobb nehézséggel lehet tájékozódni, mert a statisztikai adatokat egyáltalán nem teszik nyilvánossá.“

A „Dimineata“ ez állításának az agrárreform-statisztikát illető részébe nincs teljesen igazsága. A román földművelési kormány utasítására az agrárreform végrehajtásával megbízott minisztériumi ügyosztály vezetője, M. Constantinescu 1925-ben „L'evolution de la propriété rurale et la réforme agraire en Roumanie“ cím alatt többszázoldalas könyvet írt, megtömve bőséges statisztikai adatokkal. Egy évvel később, a hatalom éléről való távozással egyidejűen, a román kormány is beszámolt „Activitatea corporilor leginitoare si a guvemului de la Januárié 1922 pâna la 27 Martié 1926“ című hivatalos kiadványában.

Mind a kettőben bőséges statisztikai adatok vannak az agrárreform végrehajtásának minden fázisára vonatkozóan. Csak az a baj, hogy e két hivatalos kiadvány statisztikai adatai között olyan ellenmondások és különbségek vannak, amelyek lehetetlenné teszik éppen a legkényesebb kérdéseket illetően a való igazság megállapítását.

A Constantinescu-féle hivatalos jellegű könyv azt mondja, hogy az igényjogosultak közül a maga törvényes járulékát megkapta 64,173 kisebbségi igényjogosult szemben a 177,946 román igényjogosulttal. A kormány említett jelentése szerint pedig összesen 88.379 más nemzetiségű kapott volna földet szemben a 246,950 románnal. A genfi vitatkozás alkalmával Titulescu állandóan azt hangoztatta, hogy 87,000 magyar igényjogosult kapott földet. Van még egy másik hivatalos statisztika is, amelyet Qpaianu földművelésügyi államtitkár tett közzé. Ebben a fennebbi adatok már nem az igényjogosultak számát tüntetik fel, hanem a nekik juttatott földek hektárjait. Ez adatok szerint a magyarok kaptak volna 36.484 hektárt, a szászok és a németek 20,643, a többi nemzetiségűek: szerbek, rutének, tótok stb. 9,947-et. Összesen tehát 67,074 hektárt. Magyar részről Gyárfás Elemér is ennyit mutatott ki az 1925. „Pásztortüz Almanach“ 170. és következő lapján a rendelkezésére álló hivatalos statisztikai adatok alapján, csak hogy ő nem hektárokból, hanem az Erdélyben használatos holdakban.

A legnagyobb gyöngédség mellett sem lehet az erdélyi Magyar Pártot a mulasztás vádja alól felmenteni azért, hogy elmulasztotta pontos statisztikai adatok gyűjtésével ellenőrizni, hogy miként hajtották és hajtják végre a román kormány közegei az erdélyi magyar birtokosságot igazán a bőréig, sőt a húsáig menően érdeklő agrárreformot. Másban magyarázatát a mulasztásnak nem igen lehet találni, mint abban, az egyeseknél esetleg indítékul szolgáló szubjektív felfogásban, amelyre a „Cuvântul“ (IX. 28.) főszerkesztője, Enacoviri, polemizálva az őt támadó „Viitomi“-lal e szavakkal mutatott rá:

„Nem szükséges, hogy az agrárreform végrehajtásának mikéntjét illetően a magyarok és a románok között fennforgó egyenlőtlenséget keressük, mert megtaláljuk ez egyenlőtlenséget a között a magyar birtokos között is, aki le tudja kötelezni Constantinescu minisztert és a között, aki nem tudta ennek módját megtalálni.“

Romániában egy igen érdemes tudományos munkásságot kifejtő „Társadalomtudományi Társaság“ működik. Ennek Kolozsváron egy fiókja van, amely „Sodetatea de Máine“ címmel jól szerkesztett folyóiratot ad ki. E folyóirat szerkesztője, Jón Clopotel szeptember elején Bihar megye román értelmiségének tagjaival ankétet tartott abban a tárgyban, hogy a megye havasi vidékein miként hajtották végre az agrárreformot és hogy az a szegény hegyvidéki lakosságra minő hatással volt? — A „Societatea de Maine“ című folyóirat f. évi szeptember 25. számában közzétette az ankét tárgyilagosa megállapításait s a maga részéről az agrárreform végrehajtását Biharban a következő szavakkal jellemezte:

„De mivé lett az agrárreform Biharban?—Széleskörű szegyenletes panamává. Hazugsággá. Kiszámított csalássá és szemtelen spekulációvá. Hihetetlen, de az

agrárreform Biharban a becsstelen kezekben teljesen kompromitálttá, meghamisítottá és annyira zavarossá lett, hogy évek során át sem tudja senki lebonyolítani, mivel ezek a területek fejős tehénné lettek az agronomok, az agrártanácsosok, az inspektorok és a fellebbvalóiktól protezsáltak számára. A kihalított parcellák rendeltetése szakadatlanul változott és a parasztokat állandóan dézsmálták, azzal fenyegetvén őket, hogy el fogják vámi töltek a birtokukba adott parcellákat. Az általános bizonytalanság érzése kínozza ezeket a becsületes lelkeket, akik olyan erősen hittek az agrártörvény betűiben. Okiratok és a helyszínen megállapított adatok alapján egész határozottsággal állíthatjuk, hogy Biharban az agrárreformot rendszeresen szabotálták maguk a törvény végrehajtói. Az ex-lex állapotok, a végrehajtás állandó halogatása, kiszámíthatatlan nagyságú alkalmat adtak az inkorrekt tisztviselőknak, hogy mellékes utakon kövér jutalmakat zsaroljanak ki. A törvénytelenségeknek láncolata ezt a jó, szelíd és lemondó bihari népet vezető értelmiségével együtt végtelenül elkésérette, mert látja, hogy tehetetlen szemben az agrárreform e parazitáival, mindenható ösztöndíjsaival és állandó szerencsétlenség okozóival.“

Jón Cloptel e megállapítását Erdély más megyéire vonatkozóan is több, sőt hivatalos személy nyilatkozata is megerősíti. A többi között Calutin, Kolozs megye volt Averscu-párti prefektusa a múltév nyarán megvizsgálván helyszínen szerzett tapasztalatok segítségével is az eléje terjesztett agrársérelmeket, hivatalos felelősségének tudatában a következően nyilatkozott:

„Az egész Kolos megye nem más, mint vérző agrársérelem. A kisajátításokat a legtöbb helyen csak papiroson hajtották végre. Számátlan igazságtalan kisajátítás történt, de a károsultak a törvény rendelkezésének ellenére sem kaptak semmi kárpótlást az állami tartalékföldről. Nem áll utolsó helyen a fálvak együttes sérelme sem. A legelő- és erdőkiosztásokat aránytalanul hajtották végre. Nehány falu előnyben részesült más fálvak hátrányára s ezek az igazságtalanságok az állandó viszálykodás magvát hintették el.“

Román hivatalos statisztikai adatok szerint 5,461,200 holdra rúgott Erdélyben a kisajátítandó terület. Ebből tényleg kisajátítottak 2,746,800 holdat, amelyből erdő 1,186,500 hold, szántó, rét, legelő és termékeny terület pedig 1,560,000 hold. Ebből összesen kiosztottak 253,000 hold szántót és kaszálót, 130,000 hold erdőt, legelőt és építkezési telket, 120,000 hold pedig a községék birtokába ment át. A kiosztott földek e szerint a kisajátítottak egyötöd részére sem rúgnak. Ezenkívül 90,000 holdat kaptak az egyházak és iskolák, 80,000 holdat pedig a nyugati határmenti megyék területén román nemzetiségű lakosság betelepítésére tartottak fenn. Felosztatlanul kiadtak 640,000 hold mezőgazdasági művelésre alkalmas földet. 925,000 holdat pedig, mint állami tartalékföldet kezelnek. Az egészből az a legérdekesebb, hogy körülbelül 500,000 holdról nem lehet megállapítani, hogy mely kategóriába osztott, illetőleg hova lett?

A kiosztott földek alig rúgnak a kisajátított területnek egyötödére. Az a kérdés, hogy a hivatalos statisztikák szerint az igényjogosultak közül hányan kaptak földet és hányan non?

A román kormány idézett jelentése szerint összesen 530,694 földigénylő volt s azok közül földet kapott kerék számban 180,000 román és 88,000 más nemzetiségű, Összesen 268,000 igényjogosult. Éppen fele az igényjogosultaknak.

Ez az egyik körülmény, amely megmagyarázza, hogy a román parasztság elégedetlen a földbirtokreform végrehajtásával.

„Régóta ismeretes — írta Mihaileanu tanár a „Convorbiri Literare“ rfnri tudományos folyóiratban (1924. VIII.), hogy országunkban az 1,400,000 igényjogosultból 400,000 birtokosnál nem lehetett többet birtokba juttatni. Elhíheti-e valaki, hogy az a számtalan paraszt, akinek e kisajátítás után sem jutott föld, nyugton marad?“

A román parasztság elégedetlenségét és elkésérését az is fokozza, hogy a román közvéleményben általánosan uralkodó meggyőződés szerint

a kiosztott földeknek körülbelül 50%-át nem az igényjogosult parasztok kapták meg, hanem mások.

„Ha majd egyszer az ország helyzete az új birtokrendszer alapján kialakul, biztosan megállapítható lesz, hogy a kisajátítás egyáltalán nem célzta mentői nagyobb számú szegénysorsú paraszt földhöz juttatását, hanem arra törekedett, hogy egy kapitalista burzsoáziát teremtsen. Csak így magyarázható meg, hogy a földművelő parasztság helyébe új földmivesszótálya bukkant fel, amelynek tagjai ügyvédekből, orvosokból, tanárokból, tanítókból, papokból, tisztviselőkből, mérnökökből, gépészekből, gabonakereskedőkből, kupeczekből stb. állanak. Olyan egyénekből, akiknek semmi köztük sincs a földműveléshez, a falusi élthez, vagy az állattenyésztéshez.“

Írta az erdélyi román nemzeti párt főlhivatalos lapja, a „Románia“ 1925. december 11. számában.

Van még az agrárreformnak egy másik alkotása is, amely a földhöz nem juttatott román parasztok elégedetlenségét állandóan táplálja. Ez a parasztoktól állami tartalékföldek neve alatt elvont 925,000 holdnyi kisajátított terület, amelyet túlnyomó részben azok az egyének kezelnek bérben, akik a „Románia“ által jellemzett új földbirtokos osztály tagjai. Mikor a parasztok e birtokokban ez egyéneket látják rendelkezni, mint sajátjukban, ha nem is jogos tulajdonuktól megraboltaknak, de legalább is kijátszottaknak érzik magukat. Erős és szenvedélyes gyűlölettel s irigységgel tekintenek a román értelmiség e szerencsésebb tagjaira. Ezért nem éppen megokolatlanul mondotta Goricu képviselő 1924. október 28-án tartott parlamenti beszédében, hogy az „agrárreform végrehajtó közegei a népet belekergetik a reménytelenség sötét éjtszakájába s a parasztok szemeiben forradalmi villámokat idéztek elő“.

Ha a román parasztság meg fogja esetleg ismételni azt a véres lázadást, amelyet Avarescu tábornoknak 11,000 paraszt lelövetésével sikerült 1907-ben elnyomnia, akkor annak indító oka az agrárreform végrehajtásával kapcsolatos visszaélések halmaza lesz. Ez az igazság. Mikor Titulescu a Nemzetek Szövetségének igen tiszteletre méltó gyűlekezetében azt mondja, hogy az erdélyi román parasztságot valóságosan forradalomba kergetné, ha valamely nemzetközi fórum Romániát arra kötelezné, hogy annak a 285 erdélyi magyar optánsnak, aki most kárpótlást követel kisajátított birtokaiért, fizesse meg becsületesen azoknak reális értékét, csak egyikét ismételteti a Romániában szokásos „hazafias hazugság“-oknak.

E folyóirat olvasóival a szerkesztő engedelmével szeretnők megismertetni azokat a körülményeket és okokat, amelyek a szociális igazságosság követelményeinek állítólagos szigorú szemmeltartásával végrehajtott agrárreform után is esetleg arra kényszeríthetik a román parasztságot, hogy megismételje az 1907-i agrárlázadást. Szeretnők megismertetni, hogy miként készítik elő ezt a reform végrehajtásával megbízott agropomok, az állami tartalékföldek kezelése, a telepítéssel kapcsolatos visszaélések és az az egyenlő elbánás, amelyből a román parasztnak éppen olyan bőséges rész jutott, mint annak a magyar birtokosnak, kinek, a Romániában szokásos, egyenlő bánásmódot követve, birtokát elvették.

JANCSÓ BENEDEK.